

GÄSTABUDSSTADENS FIBERPROJEKT

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fastighet
Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4 m.fl. Nyköpings kommun, Södermanland

AGNETA FLOOD OCH HAMPUS NORRGREN

Rapporter från Arkeologikonsult
2019:3148, 2019:3154, 2019:3162 och 2019:3163

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Del av schaktdragningen inom Husby-valla 2:5, schaktet fotat från nordväst.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2019

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

GÄSTABUDSSTADENS FIBERPROJEKT

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fastighet
Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4 m.fl. Nyköpings kommun, Södermanland

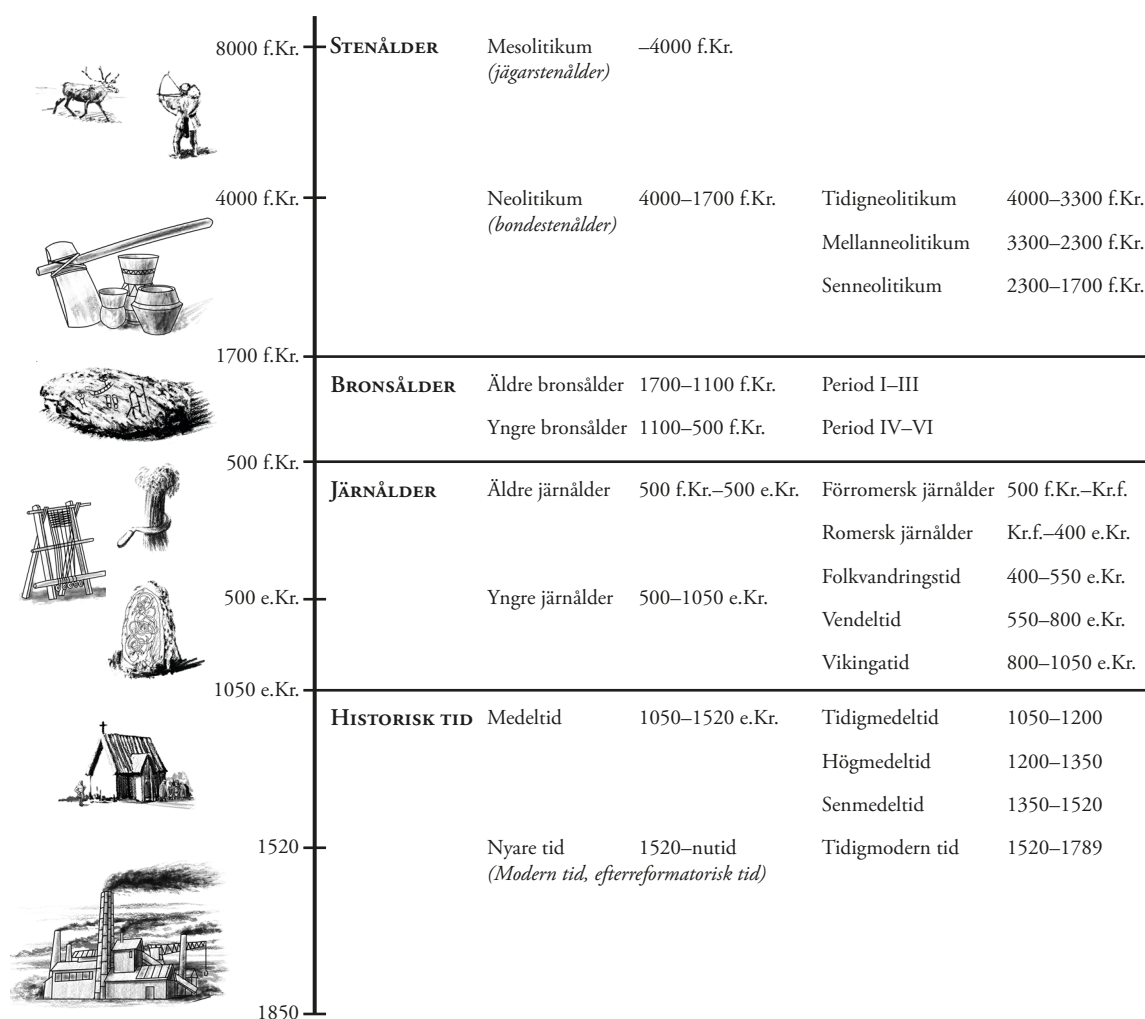
AGNETA FLOOD OCH HAMPUS NORRGREN

Rapporter från Arkeologikonsult

2019:3148, 2019:3154, 2019:3162 och 2019:3163

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

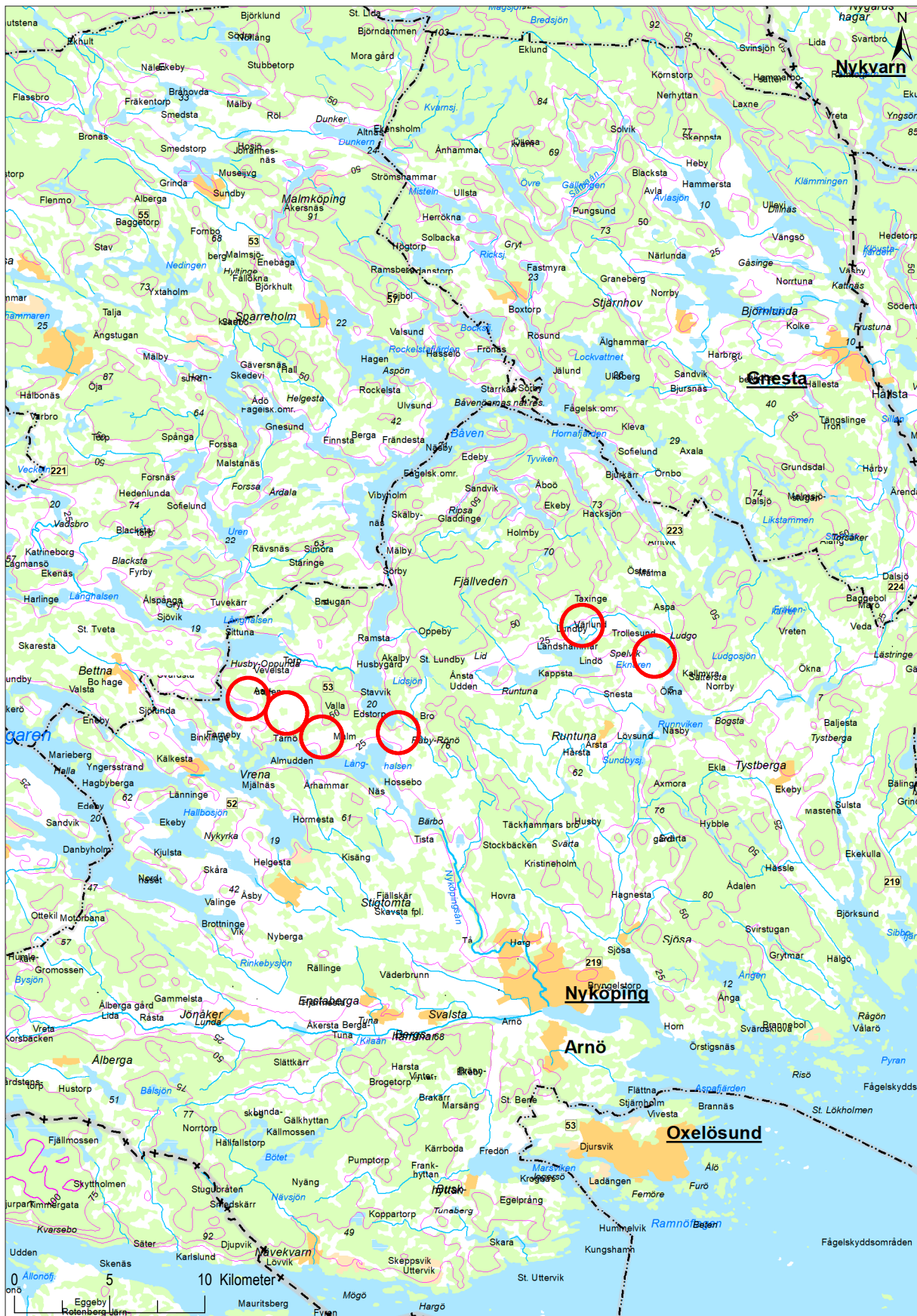
eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	8
OMRÅDESBESKRIVNING, TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSOMRÅDE	9
SYFTE OCH METOD.....	9
Syfte.....	9
Metod.....	9
RESULTAT	10
Område 1 Schaktövervakning inom fornlämningarna Ludgo 56:1, 76:1, Spelvik 27:1 samt fornlämningsområdena Ludgo 55:1,80: 1–2 och Spelvik 24:1–3	10
Område 2 Schaktövervakning inom fornlämningarna Råby-Rönö 123:1–3.....	14
Område 3 Schaktövervakning inom fornlämningarna Husby-Oppunda 75:1, 82:1 och 271	15
Område 4 Schaktövervakning inom fornlämningarna Husby-Oppunda 117:1 och 102:1	16
SLUTSATS.....	17
REFERENSER	19
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	20
BILAGOR	22
Bilaga 1. Schakttabell område 1–4	22
Bilaga 2. Anläggningstabell	25

Figur 1. Översiktskartan med undersökningsområdena utmarkerade. Skala 1:300 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktövervakningar inför nedgrävandet av fiberkabel. Arbetet genomfördes inom fyra områden där ledningsschakt kom att dras inom fastigheterna Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4, Utåker 1:2, Malm 4:2, Husby-Valla 2:5, Husby-Örsta och Skeppsta 1:4, Nyköpings kommun, Södermanland.

stenpackningarna kom delvis att blottas vid markarbetet men schaktet flyttades då för att inte skada konstruktionen. De resterande konstruktionerna observerades ovan mark och berördes inte av schaktet. Konstruktionerna påträffades nära intill sedan tidigare registrerade stensättningar och gravfält. De berörda fornlämningarnas utbredning har nu ändrats till att innefatta även de konstruktioner som påträffades vid aktuella uppdrag.

Inom den första av dessa områden tangerades arkeologiska lämningar i form av överväxta stenkonstruktioner som troligtvis utgör gravar. En av

Vid de tre övriga områdena påträffades inga lämningar av fornlämningsliknande karaktär och kabelschaktningen kunde här fortsätta obehindrat.

Projekt 3148. Område 1, Lst dnr 431-5692-2017, fastigheterna Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4.

RAÄ-nr (lämnings-nr)	Typ	Tidsperiod
Ludgo 80:1-2 (L1984:5528, L1984:5381)	Två stycken runstenar.	Järnålder/medeltid
Ludgo 76:1 (L1984:5510)	Gravfält 30x20 m, med fem högar.	Stenålder/bronsålder/järnålder
Spelvik 25:1-4 (L1984:9033, L1984:9229, L1984:9288, L1984:9228)	En hög samt tre stensättningar.	Bronsålder/järnålder
Spelvik 27:1 (L1984:9837)	Gravfält 90x10-15 m, med 25 stensättningar och fem högar, gravfält skärs av väg i syd-sydöstra delen.	Bronsålder/järnålder
Ludgo 55:1 (L1984:4507)	Gravfält 140x10-40 m, med 11 stensättningar åtta högar och en rektangulär stensättning.	Bronsålder/järnålder
Ludgo 56:1 (L1984:4779)	Gravfält 115x85 m, med 38 stensättningar, 11 högar och en rest sten. Gravfältet är skuret av körväg.	Bronsålder/järnålder

Projekt 3154. Område 2, Lst dnr 431-6847-2017, fastigheten Utåker 1:2

RAÄ-nr (lämnings-nr)	Typ	Tidsperiod
Råby-Rönö 123:1-3 (L1984:9414, L1984:9462, L1984:9415)	Tre stensättningar.	Bronsålder/järnålder

Projekt 3162. Område 3, Lst dnr 431-165-2018, fastigheterna Malm 4:2, Husby-Valla 2:5

RAÄ-nr (lämnings-nr)	Typ	Tidsperiod
Husby-Oppunda 82:1 (L1984:652)	Gravfält 80x20 m, fem runda stensättningar och fem högar.	Bronsålder/järnålder
Husby-Oppunda 271 (L1982:8160)	Boplatslämning, stenskott stolphål.	Stenålder/bronsålder/järnålder
Husby-Oppunda 75:1 (L1984:812)	Gravfält 150x90 m, med 46 stensättningar och fem högar.	Bronsålder/järnålder

Projekt 3163. Område 4, Lst dnr 431-164-2018, fastigheterna Husby-Örsta, Skeppsta 1:4.

RAÄ-nr (lämnings-nr)	Typ	Tidsperiod
Husby-Oppunda 117:1 (L1984:1983)	Gravfält 170x40 m, med 27 stensättningar och tre högar.	Bronsålder/järnålder
Husby-Oppunda 102:1 (L1984:1500)	Gravfält 70x5 m, med cirka 20 stensättningar och sju högar. En vikingatida grav med brandlager undersökt 2012.	Bronsålder/järnålder

Figur 2. Tabeller över den arkeologiska undersökningens fyra områden, dess diarie-nr hos Länsstyrelsen, fastighetsbeteckning och fornlämningar som eventuellt skulle komma att påverkas.

INLEDNING

Gästabudsstaden AB ämnar anlägga ny fiberkabel inom Nyköpings fiberprojekt. I samband med detta har Gästabudsstaden AB lämnat in en förfrågan om att göra ingrepp i ett antal tidigare kända fornläm-

ningar och fornlämningsområden. Länsstyrelsen i Södermanland har utifrån denna förfrågan gjort bedömningen att fyra av kabelprojektets områden behövt bli föremål för arkeologiska schaktövervakningar.

Figur 3. Översiktskarta med den första av de fyra områdena markerade på Terrängkartan i skala 1:50 000.

Figur 4. Översiktskarta med område två, tre och fyra markerade på Terrängkartan i skala 1:50 000.

OMRÅDESBESKRIVNING, TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSOMRÅDE

Samtliga av de fyra områdena är positionerade nordväst om Nyköping inom Råby-Rönö, Husby-Oppunda, Husby-Örsta, Skeppsta och utanför tätorten Aspa. Dessa områden karaktäriseras av kuperade odlingslandskap där öppna åkerarealer bryts av skogsklädda upphöjda impediment där berg stundtals träder fram i dagen.

Närområdet kring de fyra områdena är rikt på fornlämningar, något som även gestaltas av ortnamnen i området, där ett flertal gårdar och tätorter uppvisar efterleden -by, -stad och -borg vilka är möjliga att koppla till järnålder och medeltid.

Av de synliga fornlämningarna i närområdet är det framför allt äldre och yngre järnålder som utmärker sig mest. Det existerar en ansevärd mängd registrerade stensättningar och gravfält, stensträngar och fornborgar. Exempelvis utgörs samtliga delområden som markerats ut för schaktövervakning inom de fyra områdena av gravfält eller enskilda stensättningar.

Närområdet är dessutom relativt rikt på runstenar. Ett av schakten inom schaktövervakningens första område kom att dras i nära anslutning till två runstenar: Ludgo 80:1–2.

Även bronsålder gör sig påmind i området med flertalet hållristningslokaler och skärvtenshögar. Majoriteten av de registrerade hållristningarna utgörs av skålgropar.

Orsaken till att fornlämningsbilden domineras av synliga lämningar ovan mark och framförallt gravfält, beror på att det genomförts relativt få arkeologiska undersökningar i närområdet. Detta talar för att det troligtvis finns ett omfattande dolt kulturlandskap i anslutning till det höga antalet registrerade gravfält och stenkonstruktioner.

Ett av de gravfält (Husby-Oppunda 102:1) som berördes av schaktövervakningen kom att bli föremål för en begränsad arkeologisk utredning i form av en schaktövervakning år 2012. Då framkom fyra tidigare okända gravar med förstörda överbyggnader. En av dessa gravar kom att bli föremål för vidare arkeologisk undersökning. Graven innehöll en oregelbunden stenpackning och därunder framkom ett brandlager. Fynden utgjordes av ben från människa, hund och får/get, keramik och 38 pärlor. Majoriteten av pärlorna utgjordes av guld- och silverfolierade pärlor, övriga pärlor utgjordes av glas, bergskristall och karneol (Fornminnesregistret, Svensson 2013).

SYFTE OCH METOD

Syfte

Syftet med genomförd schaktövervakning var att övervaka schaktningsarbetet och att i möjligaste mån undvika att fornlämningar skadades samt att vid behov dokumentera de lämningar som berördes av ledningsschaktningen. Ifall det inte var möjligt att kringgå påträffade lämningar skulle länsstyrelsen kontaktas för vidare beslut.

Metod

Kabelschakten grävdes med grävmaskin med en ca 0,6 meter bred skopa. Maxdjupet på schakten

varierade mellan 0,5–0,7 meter. Samtliga schakt som kom att bli föremål för arkeologisk schaktövervakning kom att mätas in med GPS med närverks-RTK och dokumenterades med text och fotografi.

I de flesta av fallen kom schaktet att anläggas i redan existerande vägbankar i syfte att minska risken att träffa på eller göra inverkan på äldre konstruktioner och anläggningar.

Påträffade anläggningar dokumenterades i plan och om möjligt kom kabelschaktet att dras så att identifierade lämningar inte skadades.

RESULTAT

Område 1

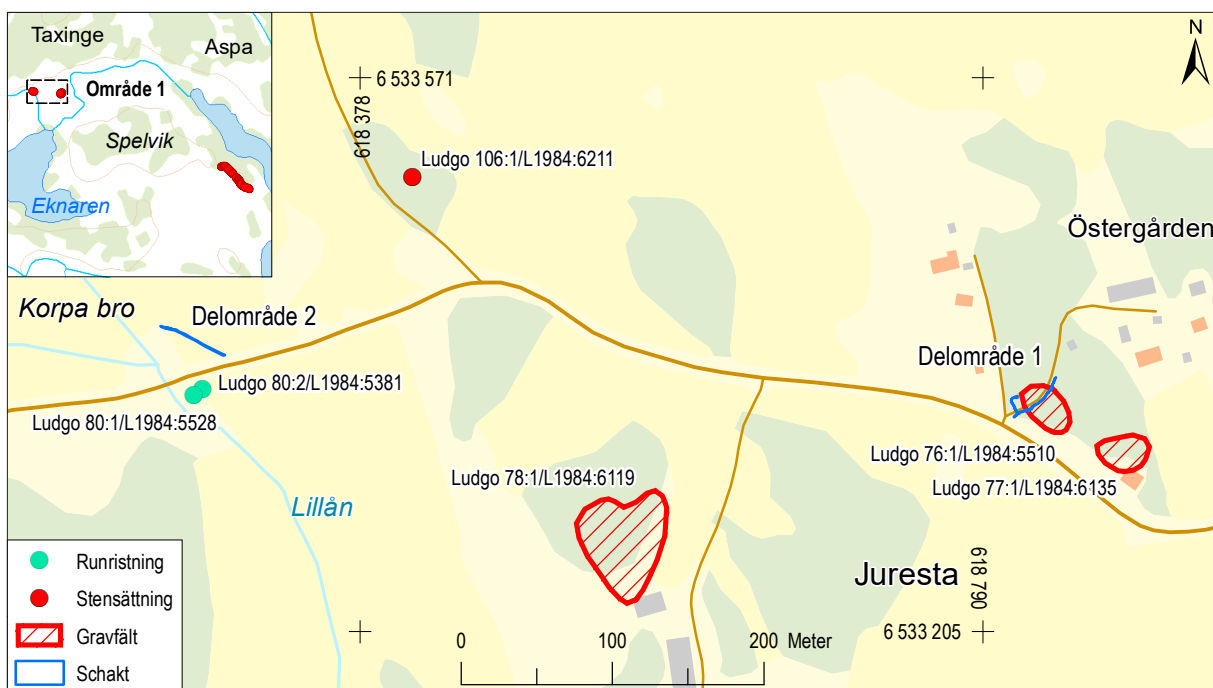
Schaktövervakning inom fornlämningarna

Ludgo 56:1, 76:1, Spelvik 27:1 samt fornlämningsområdena Ludgo 55:1, 80: 1–2 och Spelvik 24:1–3

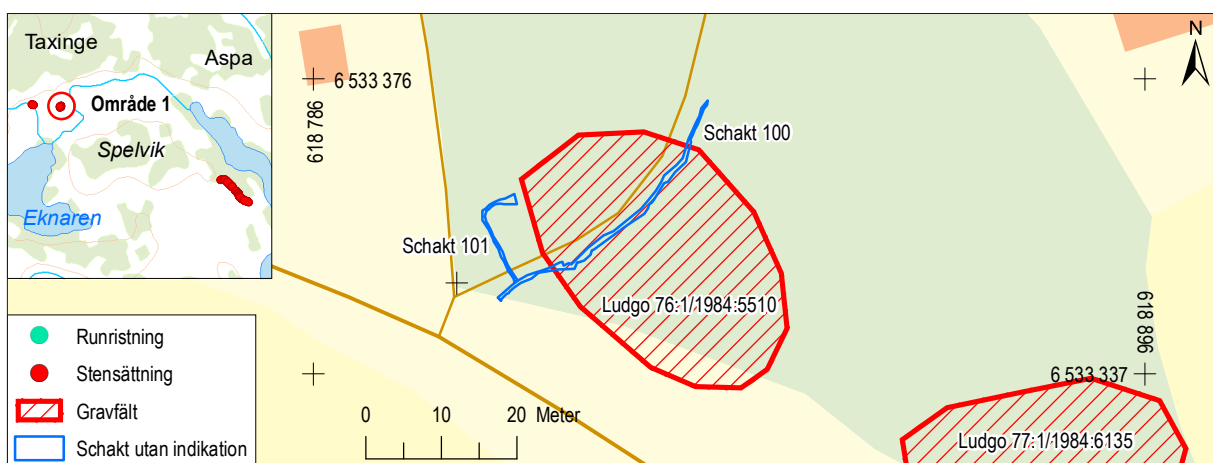
Schaktningsövervakningen inom projektets första område kom att delas upp i tre delområden.

Uppdelningen berodde på att schaktdragningen i området kom att inskränka på ett flertal olika fornlämningar och att avstånden mellan dessa lämningar många gånger var väldigt långt.

Ursprungligen skulle ett färde delområde bli föremål för schaktningsövervakning. Detta delområde låg intill fornlämningen Spelvik 24:1–3. Dock informerade länsstyrelsen Arkeologikonsult om att denna

Figur 5. Delområde 2 och 3 med närliggande fornlämningar inom område 1 på Fastighetskartan i skala 1:5 000. Översiktskartan i skala 1:150 000.

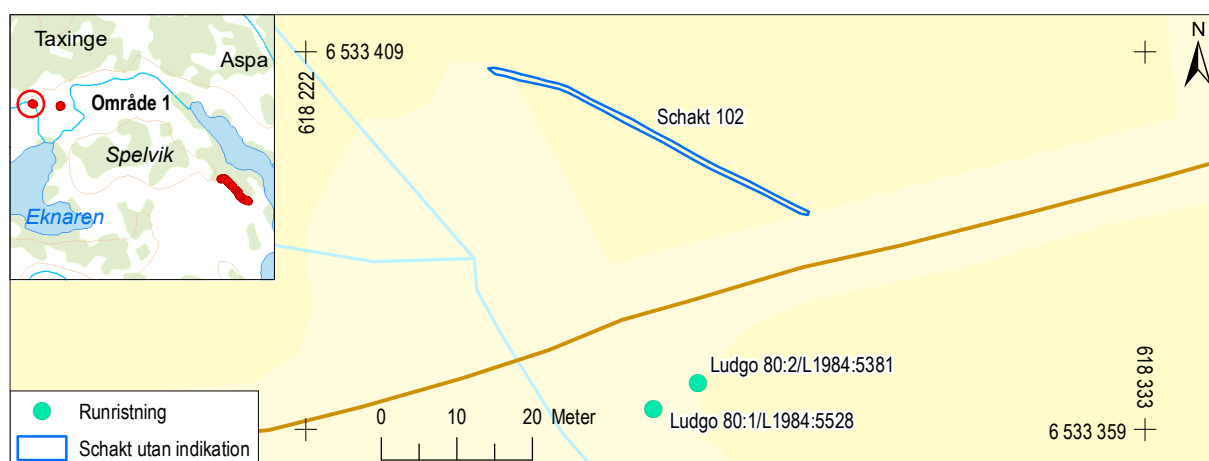
Figur 6. Delområde 1, område 1 mot Fastighetskartan i skala 1:1 000. Översiktskartan i skala 1:150 000.

sträcka inte behövde bli föremål för arkeologisk undersökning. Orsaken var att den tänkta schaktdragningen ritats ut fel i det ursprungliga underlaget. Schaktet kom istället att tas upp över 30 meter från angiven forn lämning och Gästabudsstadens personal planerade att uteslutande använda styrborr.

Inom det första området kom tre delområden att bli föremål för schaktningsövervakning. Inom det första delområdet kom två mindre schakt att övervakas i anslutning till gravfältet Ludgo 76:1. Schakten var

40 meter respektive 15 meter långa. Inga konstruktioner eller forn lämningssliknande lämningar påträffades inom denna del av schaktövervakningen.

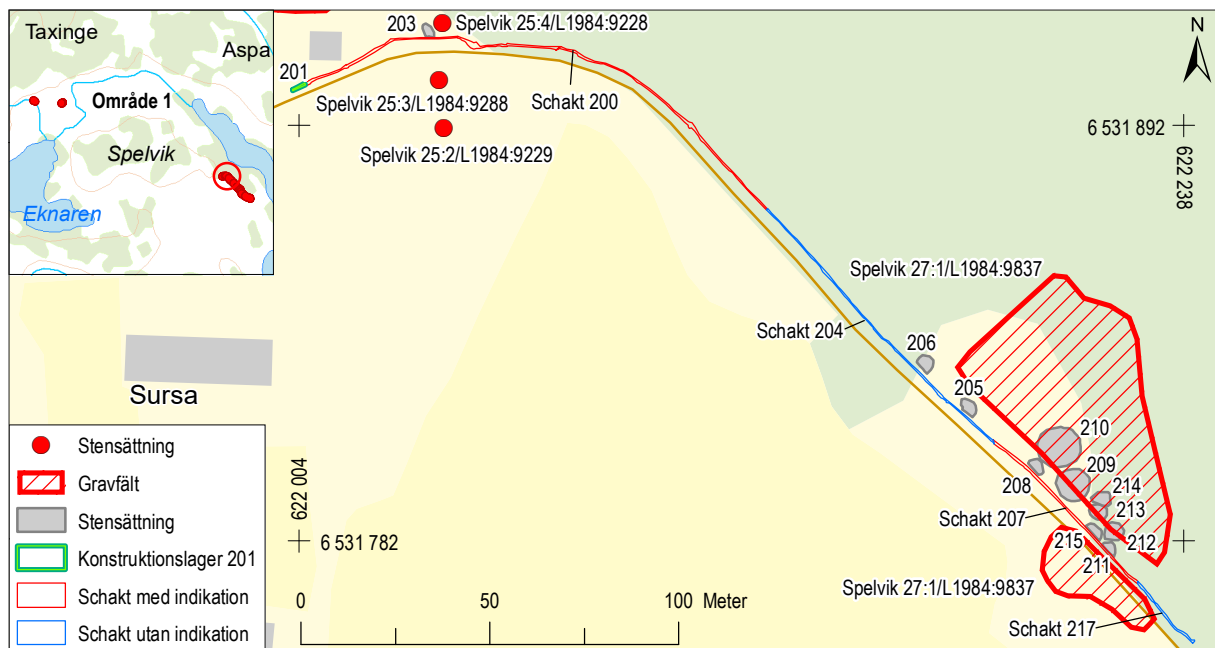
Inom det andra delområdet kom ett kortare schakt att övervakas som drogs i nära anslutning till forn lämningarna Ludgo 80:1–2, vilka utgjordes av två runstenar. Schaktet som var 48 meter långt togs upp på motsatt sida av vägen och runstenarna och kom som närmast att dras ca 25 meter från runstenarna nuvarande position. Motiveringen till varför detta

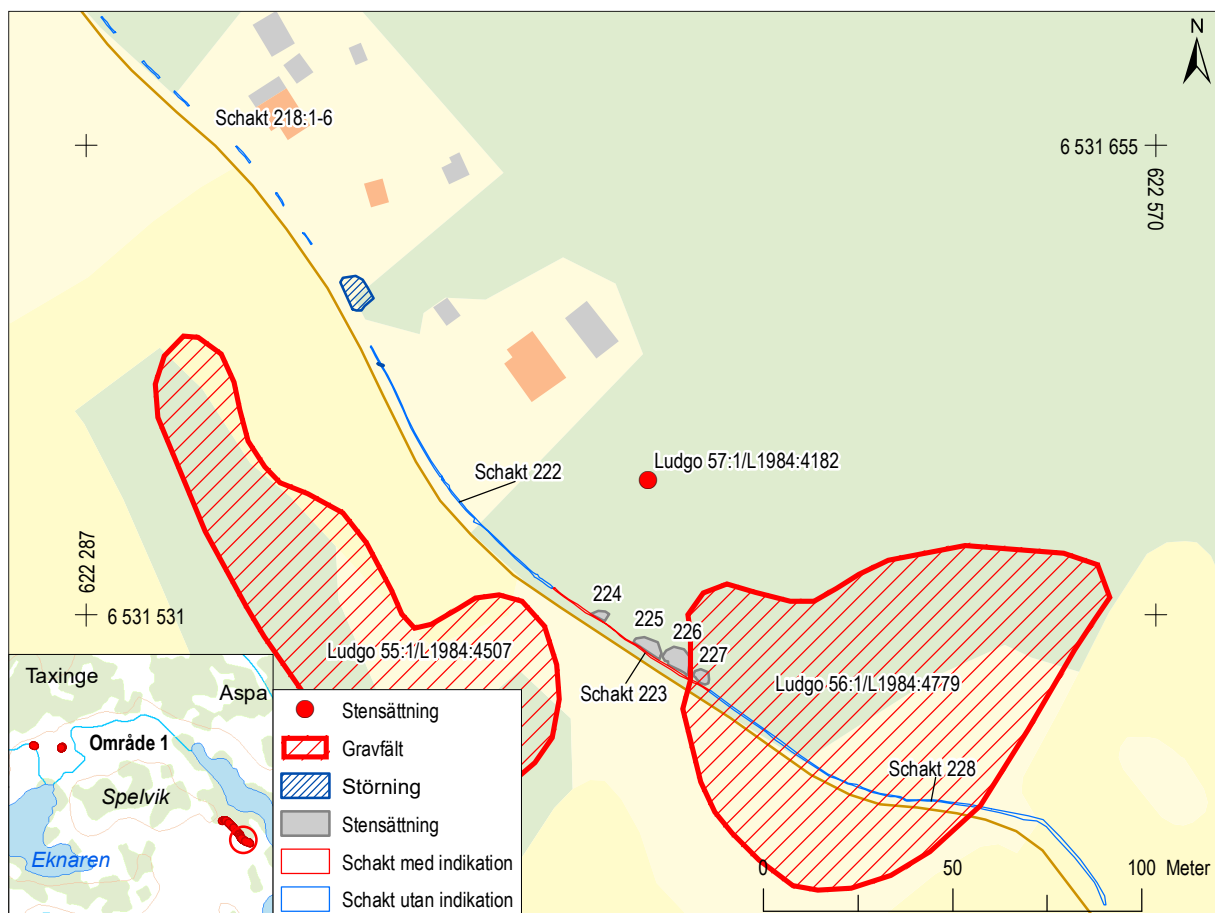
Figur 7. Delområde 2, område 1 mot Fastighetskartan i skala 1:1000. Översiktskartan i skala 1:150000.

Figur 8. Bild på runstenarna Ludgo 80:1–2, foto från sydväst.

Figur 9. Kartutsnitt över den norra delen av det tredje delområdet inom område 1. I det tredje delområdet påträffades nio stensättningar och ett konstruktionslager. På Fastighetskartan i skala 1:2 000, Översiktskartan i skala 1:150 000.

Figur 10. Kartutsnitt över den södra delen av det tredje delområdet inom område 1 på Fastighetskartan i skala 1:2 000. Översiktskartan i skala 1:150 000.

schakt skulle övervakas var att det vid en inventering gjord 1951 var den ena av de två runstenarna (Ludgo 80:1) rest på norra sidan av vägen där ledningsschaktet nu kom att dras. Nuvarande position söder om landsvägen fick runstenen under 1970-talet (Fornminnesregistret). Inga fornlämningsliknande lämningar påträffades under markarbetet.

Det tredje och längsta delområdet kom att angränsa fornlämningsområdena Spelvik 25:1–4, Spelvik 27:1, Ludgo 55:1 och 56:1. Totalt kom en sträcka på 307 meter att schaktningsövervakas men utifrån rådande förfrågningsunderlag kom en sträcka mellan fornlämningsområdet Spelvik 25:1–4 och 56:1 att förkortas och istället kontrolleras med mindre, ca fem meter, långa sökschakt. Beslutet till att begränsa schaktningsövervakningen togs efter samråd med länsstyrelsen och motiverades genom att sträckan gav intrycket av att vara urschaktat. Troligtvis skedde urschaktningen i samband med att grusvägen som sträckte sig genom fornlämningen Spelvik 56:1 anlades.

I fyra av schakten kom arkeologiska lämningar att påträffas. Dessa utgjordes av runda eller rundade stenkonstruktioner som sannolikt utgör stensätt-

ningar/gravar. En av stensättningarna kom delvis att avtorvas i samband med dragningen av ledningsschaktet. När stenarna i packningen påträffades kom schaktet att flyttas i syfte att inte störa konstruktionen ytterligare. I de andra fallen observerades konstruktionerna innan schaktdragning och schaktets riktning kunde då ändras så att dessa konstruktioner inte påverkades eller stördes.

Övriga anläggningar som påträffades utgjordes av ett möjligt konstruktion- eller fundamentslager för vägen (201). Konstruktionslagret påträffades i vägbanken intill fornlämningen Spelvik 25:1 och innehöll sten av varierande storlek blandat med tegelkross.

Stensättningarna varierade mellan 3 till 8 meter i diameter och konstruktionernas höjd varierade mellan 0,5–0,6 meter. Eftersom konstruktionerna inte kom att avtorvas är den inmätta utbredningen en uppskattning. Majoriteten av de påträffade stensättningarna hade även kommit att skadas av grusvägens anläggande.

Vid en okulär besiktning av de intilliggande gravarna inom gravfält Spelvik 27:1 observerades en

Figur 11. Stensättning 208 placerad direkt nordöst om ledningsschaktets dragning. Foto från sydväst.

Figur 12. Foto på den nedgrävning som observerades och dokumenterades inom stensättning 209. Precis bredvid nedgrävningen observerades material som grävts upp, bland annat brända människoben. Dessa återdeponerades i nedgrävningen.

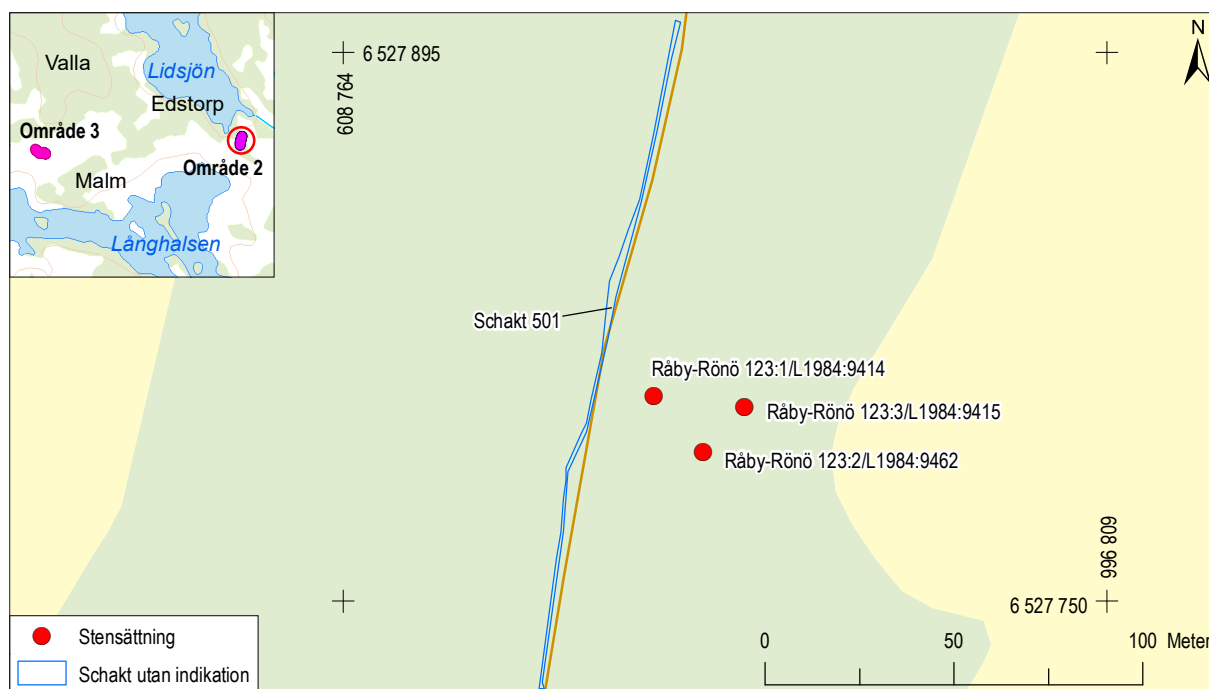
störning i stensättning 209. Störningen tog formen av en rektangulär nedgrävning ca 0,3 meter djup. Skadan inrapporterades till länsstyrelsen men det är oklart om den orsakats av mänsklig aktivitet eller av djur. Material från gravens insida hade grävts upp och lagts intill nedgrävningen och bland detta material observerades brända ben från mänskliga. Benen samlades ihop och återdeponerades i nedgrävningen.

Område 2

Schaktövervakning inom fornlämningarna Råby-Rönö 123:1–3

Schaktet som övervakades inom område 2 var 184 meter långt och togs upp i vägbanken på den grusväg som gick intill de registrerade fornlämningarna Råby-Rönö 123:1–3. Fornlämningarna utgjordes av tre mindre stensättningar och schaktet kom att tas upp på motsatt sida av vägen ca 16 meter från konstruktionerna.

Inga konstruktioner, anläggningar eller kulturlager påträffades i schaktet och schaktdragningen kunde fortsätta obehindrat.

Figur 13. Inom det andra området kom ett sammanhållande schakt att dras i vägbanken till den parallellt gående grusvägen. Inga lämningar av fornlämningsliknande karaktär påträffades i område 2. På Fastighetskartan, skala 1:2000, Översiktskartan i skala 1:150000.

Område 3

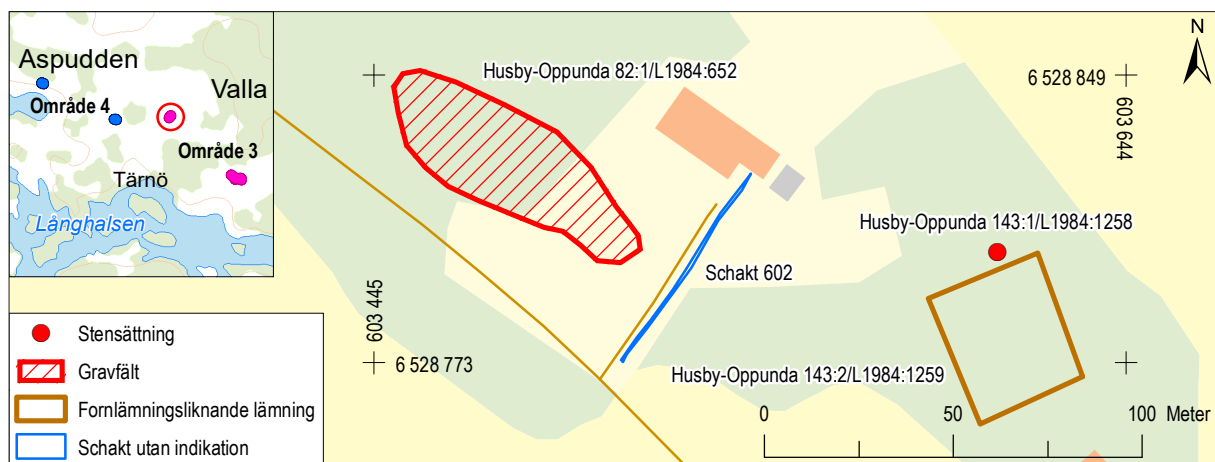
Schaktövervakning inom fornlämningarna Husby-Oppunda 75:1, 82:1 och 271

Inom detta område kom schaktövervakningen behandla två separata schakt inom vardera av de två fastigheterna Malm 4:2 och Husby-valla 2:5.

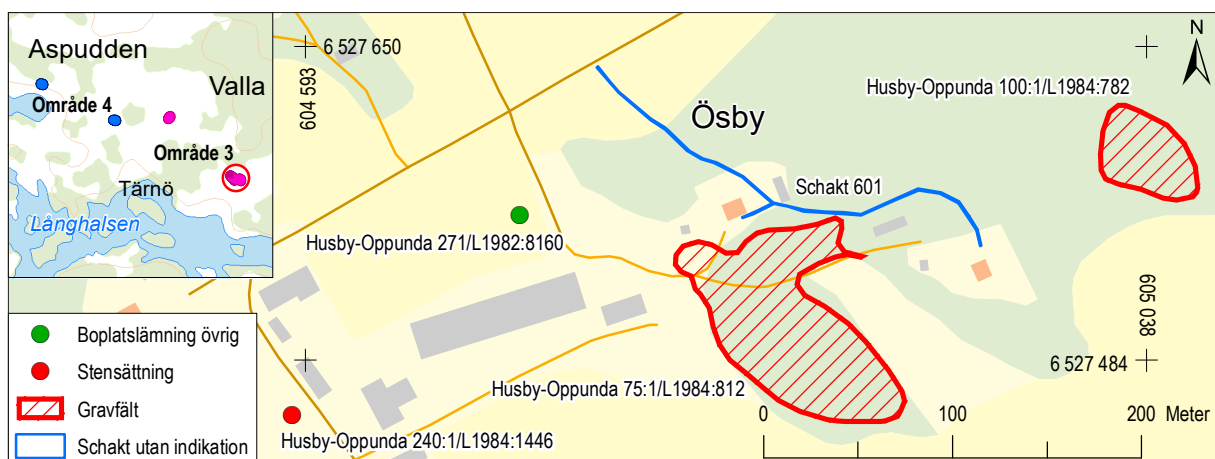
Inom fastighet Malm 4:2 kom ett mindre schakt på ca 62 meter att dras. Schaktet sträckte sig ned från den moderna fastigheten som skulle erhålla fiber längs med den grusvägen som kopplade samman huset med den parallellt gående landsvägen.

Sett från fornlämningen Husby-Oppunda 82:1 så kom schaktet att dras i motsatt sida av vägbanken ca 13 meter från fornlämningsens avgränsning.

I mitten av schaktet påträffades utkastmaterial i form av tegel och rester av takplåt samt ett antal större stenar. Utkastmaterialet bedömdes vara av recent karaktär och inget äldre lager påträffades intill de stenar som framkom. Schaktet hade dessutom nått ett tillräckligt djup så att stenarna som påträffades inte behövdes flyttas eller på annat sätt störas.

Figur 14. Ett kortare schakt kom att dras i vägbanken till grusvägen som löpte upp till byggnaden som skulle erhålla fiber. Inga lämningar av fornlämningsliknande karaktär påträffades. På Fastighetskartan i skala 1:2 000, Översiktskartan i skala 1:150 000.

Figur 15. Schaktet inom fastighet Husby-Valla 2:5 kom att få en annorlunda riktning än vad som ursprungligen planerades. Istället för att det följde grusvägen förbi fornlämningen Husby-Oppunda 271 kom schaktet att dras tvärs genom hagen direkt mot fastigheterna. På Fastighetskartan i skala 1:4 000, Översiktskartan i skala 1:150 000.

Det andra schaktet togs upp inom fastigheten Husby-valla 2:5. Den ursprungliga schaktdragningen var tänkt att delvis gå innanför fornlämningsområdet Husby-Oppunda 75:1 utbredning och angränsa fornlämningen Husby-Oppunda 271. När väl schaktningen skulle påbörjas tog personal från Gästabudsstaden beslutet att schaktet skulle få en annorlunda sträckning där inskränkning in i fornlämningsområdet helt frångicks. Efter konsultation med länsstyrelsen beslutades det att den nya sträckningen skulle övervakas.

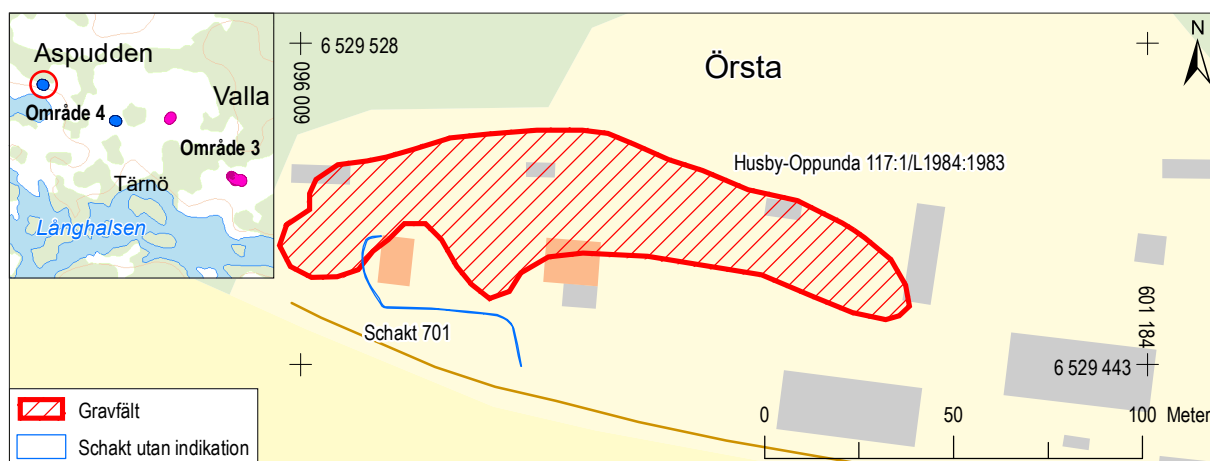
Den nya sträckningen för schaktet innebar att det istället kom att dras ca 3 meter norr om fornlämningsområdets utbredning. Inga lämningar av fornlämningskaraktär påträffades under schaktdragningen.

Område 4

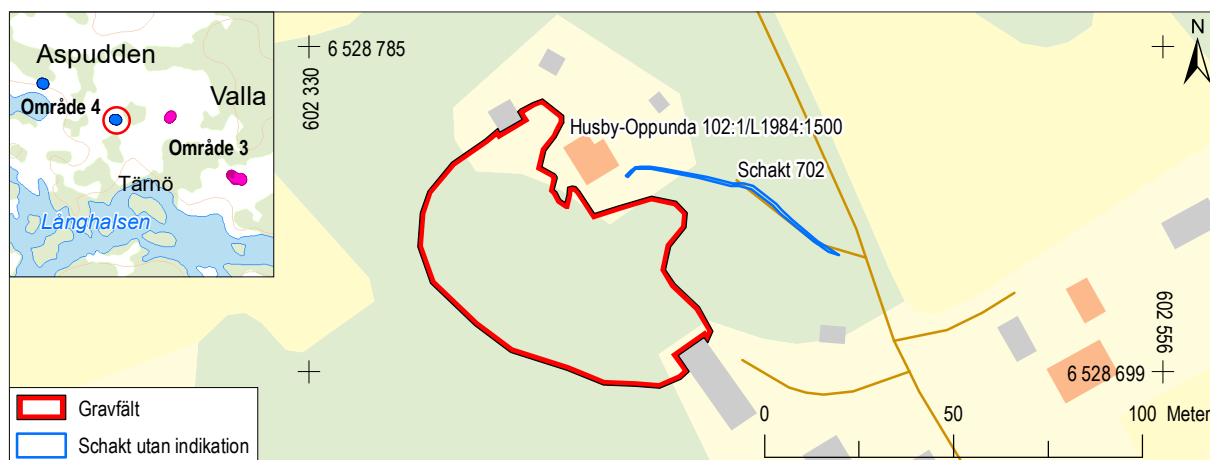
Schaktövervakning inom fornlämningarna Husby-Oppunda 117:1 och 102:1

Schaktövervakningen inom detta område kom att fördelas på två schakt, ett per fastighet. I båda fallen var det schakt som skulle dras från moderna fastigheter. I likhet med tidigare ledningsdragningar inom projektet kom schaktet att positioneras i kanten på existerande grusvägar i syfte att minska risken att stöta på eventuella anläggningar.

Schaktdragningen som påverkade Husby-Oppunda 117:1 bestod av ett ca 70 meter långt schakt som sträckte sig från en modern fastighet ned mot en an-

Figur 16. Inom fastigheten Husby-Örsta kom ett 70 meter långt schakt att grävas längs med den grusväg som kopplade samman den moderna fastigheten med den parallellt gående landsvägen. Inga lämningar av fornlämningsliknande karaktär påträffades. På Fastighetskartan i skala 1:2 000, Översigtskartan i skala 1:150 000.

Figur 17. Inom fastigheten Skeppsta 1:4 kom ett 64 meter långt schakt att dras från den moderna fastigheten. Schaktet kom inte att göra inverkan på rådande fornlämningsområde och inga lämningar av fornlämningsliknande karaktär påträffades. På Fastighetskartan, skala 1:2 000, Översigtskartan i skala 1:150 000.

gränsande större grusväg. Av schaktet var det endast ca 11 meter som kom att göra inverkan på fornlämningsområdet. Inga anläggningar eller förhistoriska konstruktioner påträffades i schaktet och markarbetet kunde fortgå obehindrat.

Inom fornlämningsområdet Husby-Oppunda 102:1 kom ett 64 meter långt schakt att dras från den moderna fastigheten ned till den parallellt gående grus-

vägen. Inom denna sträcka kom schaktet inte att göra inverkan på den intilliggande fornlämningen Husby-Oppunda 102:1 utan det närmsta avståndet intill denna uppmätte ca sex meter.

Inga fornlämningsliknande lämningar påträffades under dragningen av ledningsschaktet och arbetet kunde fortsätta obehindrat.

SLUTSATS

Inom det första schaktövervakningsområdet påträffades lämningar av förhistorisk karaktär. Dessa utgjordes av nio stenkonstruktioner som troligtvis representerar gravar. En av stensättningarna kom delvis att avtorvas under markarbetet men kom inte att påverkas ytterligare. I övriga fall kunde konstruktionerna kringgå och påverkades därmed inte av ledningsschaktningen. Samtliga konstruktioner låg intill eller inom sedan tidigare registrerade gravfält och fornlämningsområden vars utbredning nu ändrats så att de innefattar även de nya lämningarna. En tidigare okänd stensättning påträffades och registrerades intill Spelvik 25:1–4.

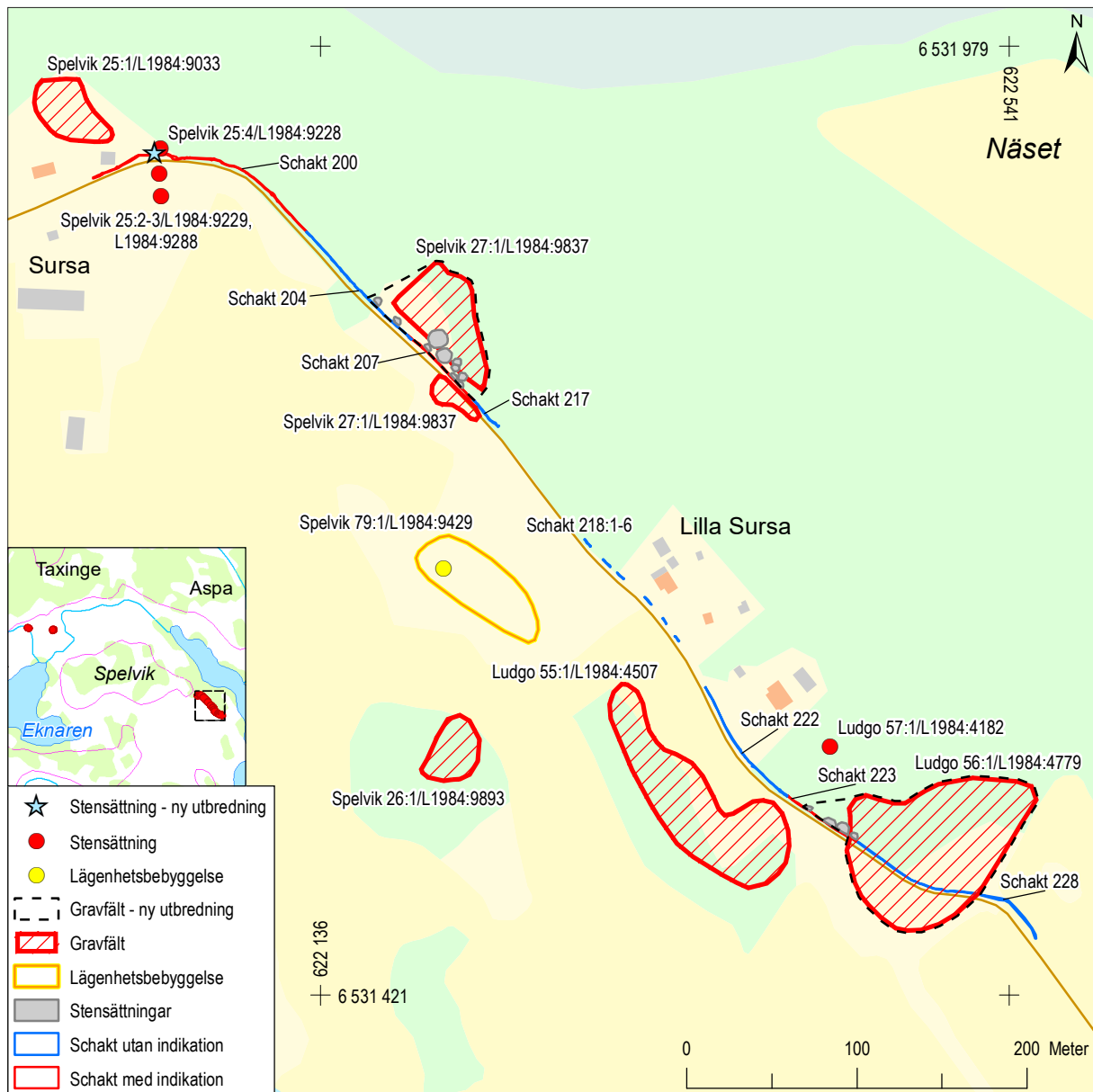
Vid en okulär besiktning av gravfält Spelvik 27:1 observerades en störning i en av stensättningarna. Den utgjordes av en nedgrävning där material från denna lagts intill störningen. Bland detta material påträffades brända ben från människa som i samband med besiktningen återdeponerades. Skadan på fornlämningen har rapporterats till länsstyrelsen.

Under schaktningsövervakningen inom resterande områden påträffades inga lämningar av förhistorisk karaktär och ledningsschaktningen kom att fortsätta obehindrat.

Projekt 3148. Område 1, Lst dnr 431-5692-2017, fastigheter: Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4

RAÄ-nr (lämnings-nr)	Typ	Åtgärd
Spelvik 25:1-4 (L1984:9033, L1984:9229, L1984:9288, L1984:9228)	En hög samt 3 stensättningar.	En ytterligare stensättning påträffades
Spelvik 27:1 (L1984:9837)	Gravfält 90x10-15 m, med 25 stensättningar och 5 högar, gravfält skärs av väg i syd-syd östra delen.	Utökad utbredning
Ludgo 56:1 (L1984:4779)	Gravfält 115x85 m, med 38 stensättningar, 11 högar och en rest sten. Gravfältet är skuret av körväg.	Utökad utbredning

Figur 18. Tabell över resultat och vidtagna åtgärder.

Figur 19. Inom det första området som schaktövervakades påträffades nio stensättningar som var positionerade strax utanför gravfält Spelvik 27:1 och Ludgo 56:1. Dessa två fornlämningsområden kom att erhålla en utökad utbredning. En ytterligare ej sedan tidigare registrerad stensättning påträffades intill fornlämningarna Spelvik 25:1-4. På Fastighetskartan i skala 1:4 000, Översiktskartan skala 1:150 000.

REFERENSER

SVENSSON, I., 2013. *Förenklad rapport över arkeologisk förundersökning inom fornlämning Husby-Oppunda 102:1, ett gravfält från yngre järnålder*, fastigheten Skeppsta 1:4, Husby-Oppunda socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Sörmlands museum, arkivrapport 2013:02A. (RAÄ dnr 3.4.2-838-2013).

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	Område 1: 3148 Område 2: 3154 Område 3: 3162 Område 4: 3163
Länsstyrelsens diarienummer:	Område 1: 431-5692-2017 Område 2: 431-6847-2017 Område 3: 431-165-2018 Område 4: 431-164-2018
Länsstyrelsens beslutsdatum:	Område 1: 2017-11-08 Område 2: 2017-12-20 Område 3: 2018-02-27 Område 4: 2018-02-27
Uppdragsgivare:	Gästbudsstaden AB
Uppdragsnr i KMR:	Område 1: 201800680 Område 2: 201800681 Område 3: 201800684, Område 4: 201800683
Län:	Södermanlands län
Landskap:	Södermanland
Kommun:	Nyköpings kommun
Socken:	Ludgo socken, Spelvik socken, Råby-Rönö socken Husby-Oppunda socken
Fastighetsbeteckning:	Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4, Utåker 1:2, Malm 4:2, Husby-Valla 2:5, Husby-Örsta och Skeppsta 1:4.
Berörda fornlämningar:	Område 1: L1984:5528, L1984:5381, L1984:5510, L1984:9033, L1984:9229, L1984:9288, L1984:9228, L1984:9837, L1984:4507 Område 2: L1984:9414, L1984:9462, L1984:9415 Område 3: L1984:652, L1982:8160, L1984:812 Område 4: L1984:1983, L1984:1500

Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning
Undersökningstid, fältarbete:	23 april – 25 maj
Inmätningmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Agneta Flood, Hampus Norrgren
Rapportansvarig:	Hampus Norrgren, Agneta Flood
Fältpersonal:	Agneta Flood, Hampus Norrgren, Peter Sillen
Planer och layout:	Matilda Nohrstedt
Kvalitetsgranskning:	Agneta Flood
Fynd	Inga fynd tillvaratogs

Fornminnesregistret (FMIS) har stängts ner sedan 1 januari 2019 och ersätts av Kulturmiljöregistret (KMR). I denna rapport hänvisas till RAÄ-numren i FMIS och lämningsnummer i KMR i kartor och text.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

OMRÅDE 1-4

Projekt 3148. Område 1, Lst dnr 431-5692-2017, fastigheterna Jursta 1:47, Sursa 1:4, Ånsund 1:1, 2:4

Schakt-nr	Bedömning	Längd och bredd (m)	Djup (m)	Djup (m) mylla/matjord	Beskrivning	Anläggningar	Riktning
100	Schakt utan indikation	40 x 0,7	0,6	0,2	Under matjorden framträdde steril lera.	Inga anläggningar påträffades	NÖ-SV
101	Schakt utan indikation	15 x 0,7	0,6	0,2	Under matjorden framträdde steril lera.	Inga anläggningar påträffades	NÖ-SV, därefter 90 graders sväng åt NV-SÖ
102	Schakt utan indikation	47 x 0,7	0,6	0,2	Under matjorden framträdde steril lera.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
200:1-3	Schakt med indikation	145 x 0,7	0,6	0,2	Ett recent fundamentslager (201) påträffades i västra änden av schaktet. Hör troligtvis till uppbyggnaden av vägen. I schaktets mitt påträffades delar av en stenkonstruktion (203). Enstaka stenar stensättningen kom att torvas av innan schaktet flyttades en skopbredd så att anläggningen inte kom att påverkas mer av dragningen av ledningschaktet.	Fundamentslager 201 och stenkonstruktion 203.	Ö-V
204	Schakt utan indikation	89 x 0,7	0,6	0,1	Två stenkonstruktioner (205 och 206) observerades direkt nordöst om schaktet. Dessa påverkades inte av dragningen av ledningschaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
207	Schakt med indikation	54 x 0,7	0,6	0,1	Tre stensättningar observerades nordöst om schaktet som klipps eller skadats av vägen (208, 211, 215).	Stensättning 208, 211, 215	NV-SÖ
217	Schakt utan indikation	21,5 x 0,7	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
218:1	Schakt utan indikation	5,3 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
218:2	Schakt utan indikation	6,6 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
218:3	Schakt utan indikation	6 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
218:4	Schakt utan indikation	5,5 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
218:5	Schakt utan indikation	4 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
218:6	Schakt utan indikation	4 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
220	Schakt med indikation	40 x 0,6	0,6	0,1	Vatten/avloppsledning påträffades i schaktet	Vatten/Avloppsledning (221)	NV-SÖ
222	Schakt utan indikation	41 x 0,6	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
223	Schakt med indikation	50 x 0,6	0,6	0,1	Fyra stensättningar (224, 225, 226 och 227) påträffades direkt norr om schaktet. Schaktets riktning ändrades så att inverkan inte gjordes på konstruktionerna.	Fyra stensättningar (224, 225, 226 och 227)	NV-SÖ
228	Schakt utan indikation	126 x	0,6	0,1	Inga anläggningar påträffades i schaktet.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ

Bilaga 1. Schakttabell område 1–4.

Projekt 3154. Område 2, Lst dnr 431-6847-2017, fastigheten Utåker 1:2

Schakt-nr	Bedömning	Längd och bredd (m)	Djup (m)	Djup (m) mylla/matjord	Beskrivning	Anläggningar	Riktning
501	Schakt utan indikation	180 x 0,4	0,7-0,5	0,1-0,15	Kabelschakt. Togs upp i vägbanken av nuvarande grusväg. Undergrunden utgjordes i norra delen av schaktet av grus och sand med enstaka stenar större än knytnäve. Efter ungefär halva schaktdragningen åt söder framkom större moräninslag och större stenblock. I södra delen av schaktet övergick moränen i ljusbeige sand och innehöll enstaka stenar, vissa var större än knytnäven.	Inga anläggningar påträffades	NÖ-SV

Projekt 3162. Område 3, Lst dnr 431-165-2018, fastigheterna Malm 4:2, Husby-Valla 2:5

Schakt-nr	Bedömning	Längd och bredd (m)	Djup (m)	Djup (m) mylla/matjord	Beskrivning	Anläggningar	Riktning
601	Schakt utan indikation	225 x 0,4 m	0,7-0,5	0,3-0,55	Ny positionering för kabelschaktet som kom att sträcka sig obrutet från vägen i norr fram till första gården, över gårdsplan och vidare till sista gården. Första "etappen" bestod av hagmark som tidigare utgjort åkermark. Här var myllan ca 0,3 och därefter matjord på 0,25. Sterilen utgjordes i detta område av lera med inslag av silt. Enstaka stenar påträffades flera av stor, block, storlek och bedömdes vara naturliga. Dock kringgicks dessa där möjligt. Längre upp i slutningen påträffades bitvis berg och mer moränrik undergrund. Upp på gårdsplanen på första tomten utgjordes undergrunden av ljusbrun sand med inslag av grus och silt. Antal större stenar påträffades som bedömdes vara naturliga. Dessa kringgicks där det var möjligt i andra fall plockades de bort. Mellan de båda tomterna utgjordes undergrunden av finkornig ljusbeige silt med enstaka inslag av sten av varierande storlek. Ungefär halvägs mellan de båda tomterna, i anslutning till två raserade torpbyggnader påträffades en försänkning som var fylld med recent avfall i form av, bildäck, sågblad, tegel, takpannor glasflaskor m.m.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
602	Schakt utan indikation	60 x 0,4 m	0,7-0,5	0,1 - 0,15	Kabelschakt. Undergrunden utgjordes av ljusbrun sand med inslag av grus och enstaka större stenar. Lägst åt nordöst uppe på gårdsplan så utgjordes de första 0,1 m av pålagt grus. Ungefär halvägs ner i slutningen påträffades en koncentration med sten och innanför denna framkom recent avfallmaterial i form av tegel, takpannor, och plåt. Stenarna bedömdes vara naturliga då inga kulturbärande lager påträffades i anslutning till dessa. Schaktet hade nått tillräckligt djup vilket ledde till att stenarna ej kom att påverkas av kabelschaktet. I söder utgjordes undergrunden av finkornig silt med inslag av lera och knytnävsstora stenar.	Inga anläggningar påträffades	NÖ-SV

Bilaga 1. Schakttabell område 1–4.

Projekt 3163. Område 4, Lst dnr 431-164-2018, fastigheterna Husby-Örsta, Skeppsta 1:4.

Schakt-nr	Bedömning	Längd och bredd (m)	Djup (m)	Djup (m) mylla/matjord	Beskrivning	Anläggningar	Riktning
701	Schakt utan indikation	70 x 0,4	0,5	0,1-0,15	Undergrund: Lera (något sandig) med enstaka stenar omkring 0,1-0,4 m stora. Djup: 0,35-0,4 m. Fastigheten ligger delvis inom gravfältets västra del och sluttar åt SSV ner mot åkrar och i slutändan ner till Örstaviken som en del av sjön Långhalsen. Ett flertal ekar finns inom gravfältet och tomten.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ
702	Schakt utan indikation	64 x 0,4	0,5	0,1	Undergrund: Silt med enstaka stenar, mestadels skarpkantade, cirka 0,1-0,5 m stora. En hel del moränstenar upp till 0,8 m stora stenar samt ett stycke berghäll framkom i schaktets SÖ del. En mängd stora sprängstenar läg i vägslänten i SÖ. Sannolikt har dessa tillkommit i samband med färdigställandet av vägen upp till gården. Fastigheten ligger på en moränhöjd bevuxen huvudsakligen med lövträd. Ett stycke berg i dagen framträder i SÖ intill körvägen in till huset.	Inga anläggningar påträffades	NV-SÖ

BILAGA 2. ANLÄGGNINGSTABELL

Anläggnings- nr	Objekt	Storlek (m)	Form i plan	Beskrivning	Schakt
201	Utfyllnads- lager	4 x 0,6	Lager	Utfyllnadslager under den moderna vägen som bestod av sten och rester av tegelkross. Troligtvis recent lager.	200
203	Stensättning/ grav	3,2 x 2,2	Oval	Stenpackning som delvis kom att avtorvas genom ledningsschaktning. När den framträdde flyttades schaktet så att konstruktionen inte kom att störas. Inmätt utbredning är ungefärlig.	200
205	Stensättning/ grav	5 x 3	Oval	Stensättning som observerades utanför schaktets dragning.	204
206	Stensättning/ grav	4,5 x 3,5	Oval	Stensättning som observerades utanför schaktets dragning.	204
208	Stensättning/ grav	4 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	207
211	Stensättning/ grav	5 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	207
215	Stensättning/ grav	4,2 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	207
219	Störning	10 x 6	Rektangulär	Urschaktad yta intill vägen.	Inget schakt observerades
224	Stensättning/ grav	3,2 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	223
225	Stensättning/ grav	8 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	223
226	Stensättning/ grav	8 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	223
227	Stensättning/ grav	4,5 m i diameter	Rund	En stensättning som observerades nordöst om schaktets dragning. Konstruktionen verkar ha blivit skadad av dragningen av vägen genom området.	223

Rapporter från Arkeologikonsult
2019:3148, 2019:3154, 2019:3162 och 2019:3163